

Oponentský posudek

disertační práce Ing. Sylvie Kotíkové

Identifikace a zhodnocení efektů přímých zahraničních investic na podnikatelské prostředí v regionech České republiky

Přímé zahraniční investice jsou nedílnou součástí procesů globalizace a jejich vývoj ukazuje, jak propojování ekonomik a jejich vzájemná závislost historicky sílily a jak tyto tendence v poslední době celosvětově oslabily či stagnují. V roce 2016 dokonce objem globálních přímých zahraničních investic v porovnání s předchozím rokem poklesl o 2%. Skutečnost, že ani po deseti letech nepřekonal objem celosvětových přímých zahraničních investic předkrizové maximum roku 2007, ukazuje na silnou provázanost politických a ekonomických faktorů. Geopolitická rizika a nejistota ohledně politického vývoje (reprezentovaná například brexitem, úvahami vlády USA o zrušení TPP nebo o reformě daňového systému) bezesporu ovlivní toky přímých zahraničních investic i v letošním roce a blízké budoucnosti.

Je tedy zřejmé, že téma přímých zahraničních investic, které Ing. Kotíková pro svůj výzkum a svou disertační práci zvolila, je tématem živým a aktuálním. Z výše uvedeného bere doktorandka v úvahu jeden z politickoekonomických nástrojů vlády v podobě investičních pobídek a soustřeďuje svou pozornost na ty přímé zahraniční investice do České republiky, které měly přislíbenou investiční pobídku a následně ji dostaly. Je sice pravdou, že, jak tvrdí autorka, příliv přímých zahraničních investic podporuje v současné době většina vlád, ale je faktem, že 21% vládních opatření vůči přímým zahraničním investicím v roce 2016 byla omezujících či regulačních. To podle mého názoru odráží proměnu pohledu na přímé zahraniční investice a reflexi toho, že jejich příliv může mít jak pozitivní, tak negativní efekty vůči hostitelské zemi.

Plně souhlasím s tvrzením autorky disertační práce, že efekty přímých zahraničních investic jsou velmi aktuálním tématem a dodávám, že o to více, že se v českém prostředí často objevuje kritika působení multinacionálních firem (zejména s ohledem na repatriaci zisků do mateřských zemí). Analýzu efektů přímých zahraničních investic ve vybraných krajích České republiky považuji za unikátní a velmi zdařilou. Domnívám se, že pro hospodářskou politiku a praxi je aplikovatelný závěr autorčiných analýz, že v pozitivním dopadu analyzovaných efektů

na podnikatelské prostředí ve zkoumaných regionech má větší podíl využívání potenciálu technologické mezery než velikost zahraniční přítomnosti.

Struktura disertační práce je logická; drobnou výhradu bych měla ke kapitole 2.6, která akcentuje popis teorií regionálního rozvoje (viz časté odkazy na literaturu Blažek a Uhlíř), což je podle mého názoru odbočením od teorií přímých zahraničních investic, kterým se věnuje druhá kapitola. Cíl disertační práce – zhodnocení vybraných efektů lokalizace přímých zahraničních investic (přímého efektu tvorby pracovních míst a nepřímého efektu přelévání) na podnikatelské prostředí v šesti vybraných regionech České republiky – se autorce podařil naplnit. Co se týče metod, autorka vhodně použila analýzu, syntézu, komparaci, deskriptivní statistiku, korelační analýzu, shift-share analýzu, regresní analýzu, analýzu časových řad a parametrické testy. Zdroje statistických dat považuji za rozsáhlé a vhodně strukturované; pro zařazení analýzy do mezinárodního kontextu jsou relevantně využity databáze a statistiky UNCTAD a OECD.

Ráda bych zdůraznila velmi dobrou formální úroveň disertační práce. Autorka v ní postupuje systematicky od vymezení základních pojmů přes teoretická východiska k aplikační části, v níž analyzuje stanovené hypotézy. Vysoce oceňuji jazykovou úroveň a kultivované vyjadřování. Seznam použité literatury svědčí o rozsáhlé a hluboké znalosti relevantních zdrojů.

Publikační činnost Ing. Kotíkové považuji za adekvátní; v budoucnu bych doporučovala účastnit se i jiných konferencí než těch, které pořádají vysoké školy v Brně. Podobná poznámka platí o diverzifikaci při publikování příspěvků v časopisech. Tato poznámka je vedena přesvědčením, že autorka má předpoklady stát se užitečnou a prospěšnou členkou mezinárodních týmů s výstupy v respektovaných odborných českých i mezinárodních časopisech.

Při obhajobě disertační práce by mohla autorka disertační práce odpovědět na následující otázky:

- 1) Jaké je kritérium rozdělení efektů přímých zahraničních investic na přímé a nepřímé?
- 2) Pokud mají nepřímé efekty přímých zahraničních investic charakter externalit, proč je „dostupnost manažerských dovedností“ považována za přímý efekt, když za ni přímo nikdo neplatí?
- 3) Jak velká je ideální resp. „mírná“ technologická mezera? (str.72)
- 4) V jakých jednotkách se měří efekty přelévání na obr.2? (str.74)

Disertační práci Ing. Kotíkové považuji za zdařilou a přínosnou a jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.

doc. Ing. Bronislava Hořejší, CSc.

Katedra mikroekonomie

Fakulta podnikohospodářská

Vysoká škola ekonomická v Praze

V Kytíně dne 6.10.2017

Posudek disertační práce
***Ing. Sylvie Kotíkové – Identifikace a zhodnocení efektů přímých
zahraničních investic na podnikatelské prostředí v regionech České
republiky***

Předložená disertační práce přináší velmi obsáhlý materiál. Disertantka k tématu sestudovala velmi široký rozsah pramenů, za což je jí třeba vyslovit uznání. Zároveň provedla v empirické části práce originální analýzu. Téma je uchopeno interdisciplinárně a využívá jako zdroje materiály zpracované zástupci různých vědních disciplín. Jednak se opírá o proud ekonomie, který je sám o sobě v tomto parciálním tématu metodologicky heterogenní, za druhé ale využívá i publikace autorů, kteří se řadí spíše k sociálním geografům (mj. prof. Pavlínka či doc. Blažka z Přírodovědecké fakulty UK). Rád bych ocenil snahu autorky zahrnout pohled vícero vědních disciplín. Domnívám se, že je to zcela legitimní – nakonec to činí i někteří z citovaných autorů - ekonomové citují geografy a využívají i některé jejich přístupy a naopak. S úskalími, která taková práce s metodologicky heterogenní literaturou přináší, se na konec autorka vyrovnala velmi dobře, i když o některých jejích interpretacích originálních pramenů by bylo možné diskutovat.

Ačkoliv se práce skládá z pěti kapitol, lze ji rozdělit na dvě části. První část (zahrnující kapitoly 1-3) lze označit jako teoretickou a vytvořenou na základě obsáhlé rešerše pramenů. Autorka zde vymezuje základní pojmy k danému tématu, poté provádí klasifikaci teoretických konceptů, které se zabývají FDI a následně pak diskutovat či vytvořit přehled typologie efektů vyvolaných FDI a přinést i základní přehled empirické literatury, která přináší výsledky z jejich výzkumu. Je třeba konstatovat, že tento přehled pokrývá téma ve značně širší, která značně překračuje koncentrované zaměření druhé části.

Druhá část pak (v kapitolách 4-5) přináší výsledky vlastní metodické a empirické práce autorky ve dvou parciálních částech výzkumu dané oblasti. Ačkoliv se na danou oblast výzkumu úzce nespecializují, trůfám si za nejcennější část empirické analýzy považovat subkapitoly 4.5 – 4. 8., na stranách 130 – 153. Zde je jasně patrný vlastní originální přínos autorky pro danou oblast výzkumu. Pasáž se opírá o originální analytické přístupy validované v zahraničních odborných časopisech a zároveň využívá jedinečnou - dosud takto nezpracovanou - datovou materii vybraných regionů České republiky. Přínos analýzy nesnižuje ani to, že měří spíš potenciál k možným přelévacím efektům, než je samotné.

Protože jsem měl v předchozím období možnost seznámit se i s verzí práce předloženou pro účely malé obhajoby, mohu konstatovat, že při dalším zpracování autorka učinila významný pokrok.

Logická struktura práce, způsob vymezení hypotéz a jejich následného ověření i úroveň využití analytických metod plně odpovídá požadavkům kladeným na doktorské práce.

Že se disertantka dlouhodobě a systematicky danému tématu věnuje, je patrné i z jejího obsáhlého přehledu publikační činnosti, který považuji pro účely úspěšného zakončení doktorského studia za plně adekvátní.

Práce sice obsahuje drobné formální nedostatky a v její první části není patrné jasné hodnotící stanovisko autorky k některým výsledkům výzkumu, který cituje, ale to nic nemění na tom, že jak formu, tak rozsah a odbornou úroveň práce považuji za plně vyhovující požadavkům kladeným na doktorské práce a jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.

V Českém Brodě 21. 10. 2017

Doc. Ing. Stanislav Šaroč, Ph.D.